

YABANEL

AYLIK KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

DÖRT YANIM PUŞT ZULASI,
DOST YÜZLÜ,
DOST GÜLÜCÜKLÜ
CİGARAMDAN YANAR,
ALNIM ÖPERLER,
SUSKUN, HAYIN, ÇIYANSI,
DÖRT YANIM PUŞT ZULASI,
DÖNERİM DÖNERİM ÇIKMAZ.

Ahmed Aziz

sayı 9, Şubat 1982

Bu Sayıda

.Sabahattin Ali Üzerine/M.Demir.....	1
.Başın Öne Eğilmesin (Şiir) Adil Duran.....	2-3
.Özgür Savaşçı'dan iki şiir.....	3
.Türk Video (Karikatür) Cemil.....	3
.Fethi Savaşçı ile bir konuşma.....	4-5
.Halktan Ayrı Düşenler/Mahmut Makal.....	6-7
.Peru'lu Kardeşim Şiir) Metin Buz.....	7
.Şiirler/Kemteri, Haydar Korkmaz, Mustafa Beytaş, Zamanî, Merdani, Emekçi.....	8-9
.Karikatür/Adil Duran.....	9
.Ozanlarla Söyleşi/Gültekin ve Düşküni ile.....	10-11
.Angut Kazı ile Çocuk/Yılmaz Güney.....	12-13
.Şanar Yurdatapan Sorularımızı Yanıtladı.....	14-15
.Bir Öykü-Toprak Reformu/Y.Aközel.....	16-17
.Karikatür/Adil Duran.....	18
.Günlerimiz (Şiir) A.Tanrıkulu.....	18
.Talay'la Konuştuk.....	19
.Tartışma-Sanatçılara Çağır/Can Yoksul.....	20
.Devrimci Halk Ozanları/A.Fidan.....	21-22
.İster Olsun İster Olmasın (Şiir) Can Yoksul.....	22
.Gökçe'yi Okuyalım.....	23
.And Olsun Şart Olsun.....	23
.Okurlardan.....	24
.Doğum Yakın/Özgür Barış.....	25

YABANEL

Aylık kültür ve sanat dergisi

Sorumlusu	: M. Demir
Abone ve yazışma Adresi	: Postfach 110321 1000 Berlin 61
Abone şartları	: Altı aylık 10 DM Yıllık 20 DM
Abone masrafı	: M. Demir Hypo Bank Konto Nr. 2500411430 Berlin-West
postalanır.	

SABAHATTİN ALİ ÜZERİNE

Görmesen bile denizi,
Yukarıya çevir gözü;
Deniz gibidir gökyüzü;
Aldırma gönül aldırma..

M. DEMİR

Yabanél'in altıncı sayısında Nazım Hikmet'in 1952 yılında yazdığı " Savaş Eri ve Yazar Sabahattin Ali" başlıklı yazısı yayınlandı. Biz bu yazımızla, doğumunun 85. yılında, ilk gerçekçi hikayecilerimizden Sabahattin Ali'yi kısaca tanıtmaya çalışacağız.

25 Şubat 1907 yılında Bulgaristan'ın Gümölcine iline bağlı Eğridere ilçesinde doğdu. Babasının subay olarak çeşitli yerlere tayini esnasında o da Türkiye'nin batı bölgesinde çeşitli şehirleri dolaşarak büyüdü.

Edebiyatla ilişkisi daha öğretmen okulu ikinci sınıfında başladı. Arkadaşlarıyla birlikte çıkarttıkları okul gazetesinde hikaye ve şiirlerini yayınladı.

Milli Eğitim Bakanlığının açtığı " yabancı dil öğretmenliği yetiştirme sınavını" kazanarak, burslu olarak Almanya'ya geldi. Potsdam ve Berlin'de

geçen dört yıl içinde bir yandan Almanca öğrenirken, diğer yandan edebiyatla uğraştı. Turgenyef, Maksim Gorki, Heinrich von Kleist, Knut Hamsun en çok okuduğu yazarlar arasındaydı.

Yurda döndüğünde Almanca öğretmenliğine başladı. Bu esnada anti emperyalist ve demokrat içerikli bir edebiyat dergisi olan Resimli Ay dergisinden Nazım Hikmet, Zekeriya Sertel ve Sabiha Sertel'le tanıştı. Bundan böyle Sabahattin Ali'nin eserleri daha bir gerçekçi, daha bir toplumcu oldu.

1931 yılında ilk defa tutuklandı. Aydın Erkek Sanat mektebinde bazı öğrencilerin üzerinden illegal TKP'nin Kızıl İstanbul adlı yayın organı yakalanınca birkaç öğrenci Sabahattin Ali'yi "okulda yıkıcı faaliyetlerde bulunuyor" diye ihbar ettiler. Mahkemede suçsuzluğu anlaşılarak serbest bırakıldı.

Konya'da öğretmenken bir kez daha ihbar edildi. Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'e "ima yoluyla hakaret" suçundan yargılanarak, mahkum edildi. Mahkumiyetine sebep olan şiiri şöyleydi:

Hey anavatandan ayrılmıyanlar
Bulanık dereler durulmuş mudur?
Dinmiş mi olukla akan kanlar?
Büyük hedeflere varılmış mıdır?

Asarlar mı hala hakka tapanı?
Mebus yaparlar mı her şaklabanı?
Köylünün elinde var mı sapanı?
Sıksa öküzleri dirilmiş midir?

Bu mütevazı sorulara, yurdumuzun gelmiş geçmiş yöneticileri cevap aramışlar da (aramak da istememişler), o soruları yenileyen nice Sabahattin'leri hapsedmişler, idam etmişler, işkence etmişler.

Sinop Cezaevi'nde mahkum komünistlerle de tanışan Sabahattin Ali, aftan yararlanarak dışarı çıkar ve yeniden öğretmenliğe başlar. Yazmaya da devam eder. Fakat politik ortam gittikçe karışmaktadır. Milli şef zulmüne karşı halkı toparlayabilecek iki seçenek vardır. Biri CHP içindeki muhalifler (Celal Bayar ve tayfası), diğeri ise sol hareket. CHP yönetimi bu ikinci seçeneği frenleyebilmek için en ağır baskı yöntemlerine başvurur. Tan, Görüşler, Yeni Dünya ve Gün gibi yayın organlarının idarehaneleri basılır.

Fakat baskılar, diğer aydınlar gibi Sabahattin Ali'yi de yıldırılmaz. Aziz Nesin'le birlikte Marko Paşa adlı siyasi mizah dergisinin yayınına koyulur. Dergi hemen ilk sayısında şimşekleri üzerine çeker. Kah Aziz Nesin, kah Sabahattin Ali tutuklanır, fakat yayın durdurulamaz. Dergi sık sık isim değiştirmek zorunda kalır. Hür Marko Paşa, Merhum Paşa, Mazlum Paşa, Yedi Sekiz Hasan Paşa, Öküz Paşa... vs. gibi.

Baskılar gittikçe ağırlaşır ve Sabahattin Ali geçimini sağlayabilmek için nakliyatçılığa başlar. Bu arada sosyalist bir ülkeye, Bulgaristan'a gitmek ister. MİT'e fırsat düşmüştür. Bulgar sınırını iyi tanıyan, farsızlık suçuyla ordudan atılmış ajan Ali Ertekin vasıtasıyla ilişki kurulur ve 2 Nisan 1948 günü karanlık bir şekilde Sabahattin Ali öldürülür.

Katil Ali Ertekin mahkemede "milli hislerim kabardı, onu öldürdüm" şeklinde ifade vermesine karşın dört yıla mahkum edilirse de, bu cezayı bile çekmeden serbest bırakılır.

Cinayetinin nasıl işlendiği konusunda hala açık bir bilgi yoksa da, Sabahattin Ali'nin MİT tarafından öldürüldüğü onu tanıyan hemen herkes tarafından savunulmaktadır.

En verimli çağında hunhar bir komplo ile katledilen yazarın bir çok eserleri vardır. Bunları sıralıyacak olursak: Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan, Kürk Mantolu Madonna (roman), Esirler (oyun), Değirmen, Kağrı, Ses, Yeni Dünya, Sırça Köşk (Öykü), Dağlar ve Rüzgar, Kurbağanın Serenadı (şiirler). Bunların yanı sıra çeşitli çevirileri yayınlanmıştır.

Son olarak sanat anlayışını kendi kaleminden aktararak yazımızı noktalıyoruz.

"Sanatın gayesi de, her içtimai fiil gibi cemiyet olduğuna göre, gelecek büyük sanatkarların içtimai taraflarının çok kuvvetli olacağı ve mazinin ve halin zengin hazinelerinden toplayarak kendi kafalarının genişliği, dehalarının derinliği içinde yoğuracakları büyük meseleleri insanlığa ileri ve yukarı doğru birer adım daha attırarak eserler halinde ortaya koyacakları şüphesizdir.

Benim kanaatimca sanat insana insanı ve hayatı ve bunların manasını öğretmekle muvazzaftır. Ancak bu takdirde

geniş bir kitlede daha çok insani olmak, daha iyi bir hayata varmak arzularını belirir. Sanat bütün teferrüatıyla hayatı ihtiva etmeli, insanda yaşamak, insan gibi yaşamak, daha iyiye, daha temize doğru, daha yükseğe koşarak yaşamak arzusunu, hatta ihtiyacını uyanıdır.

Hülasa sanat gaye değil vasıtaadır. Gaye hayattır."

başın öne eğilmesin

Berlin'de bir gece
Topraktan filizlerin fışkırdığı
Baharın muştucu günlerinden biri
Vuruyor eli kanlı cellat
Düşüyor tomurcuğun ser'i
Hani

Şu Nisan gecelerinden biri
Bağnaz
Kurnaz

hain bir sıcak
ve ancak,

Acıdan
özlemde, başkaldırmadan

Bir türkü
Yaşanmış acıların
Devrimci anıların
Mesajını getirir gibi
İnsana yakın..
Şuraya bakın!

"Kurşun ata ata biter
Yollar gide gide biter
Hapis yata yata biter
Aldırma gönül aldırma..
Vururlar mı yiğit olanı?
Yiğit olmak zor
Yiğit olanın:
Kendine has yoğurt yiyişi
Şair olanında kendine özgü
deyişi olur.

Biliyorum!
Okuduğun kitapları
Küfretmelerini isyanlarını
Kimseye söylemediklerini
Ne zaman öfkелendiğini biliyorum.
Berlinde bir gece
Şu Nisan gecelerinden biri
Anımsamak geçmiş
Ve dinlemek
Korku ile ilerleyen adımların sesini
Yalın, ilkel, köhne...
Rivayet olunur ki
Yine şu Nisan gecelerinden biri

Bin dokuzyüz kırk sekiz yılı
Tutucu, gerici, çıkarıcı
"İndi haramiler dağdan ormandan"
Yeşil sarıklılar, çember sakallılar
"Maldan geçtik, şimdi korkumuz candan"..
Diyesiymiş:

Çünkü yoluna pusu kurulmuştur
Hiç gülmemesi yüzümüzün

"Sabahattin Ali vurulmuştur."

"Ortada katil bir sopa.."

Diye geçer bu kompo

Bir maşa bir kukla vuran

İşte:

"Şerefli bir hayatın mutsuz sonu"

Yitip giderken en çelik gençliği ile

Acıdan

özlemden

başkaldırmadan bir türkü

"Başın öne eğilmesin

Aldırma gönül aldırma"

...Suphi'ler, Nazım'lar, İbo'lar, diğerleri

Ve sizler:

Geliyor elikanlı cellatlar bizlere doğru

Aldırmayacak zaman değil

Ette bıçak yatar gibi

Kedi fareyi tutar gibi

Us'umuzda yatıyor kanlı gelecek

Biliyorum

Bugünden önemli

Yarın gündeme alınacak

Masallardan bir masal

Cehennemisiz koyuntusuz

Emeğin yığınsal birikimleri

Yoldaşlarım buralarda

Bir türkü kadar canlı olamıyor

Hep renk

Hep ışık

Salt bir otomat düzeni

Salt çalışmak, yenilmek makinalara..

-Demem odur ki,

Nasıl anlatsam nasıl?

Asıl;

Bir yanım doğduğum topraklarda

İşkencede, zincirde

zindanda

yoksulluk içinde

Bir yanım isyanda

Ody! anam anam.

Kimsesizliği gurbeti çekenin

Yükünü vuranın

boyun bükenin

Ody! anam anam

"Başın öne eğilmesin."

ÖZGÜR SAVAŞÇI'DAN İKİ ŞİİR

YALINAYAK YORÜDÖLER

Elleri yanıyordu tümünün

Gözleri kumul kumuldu terden

Önce dayıbaşına sövdüler

Nasırlı elleriyle su içip testiden

Yalınayak yürüdüler.

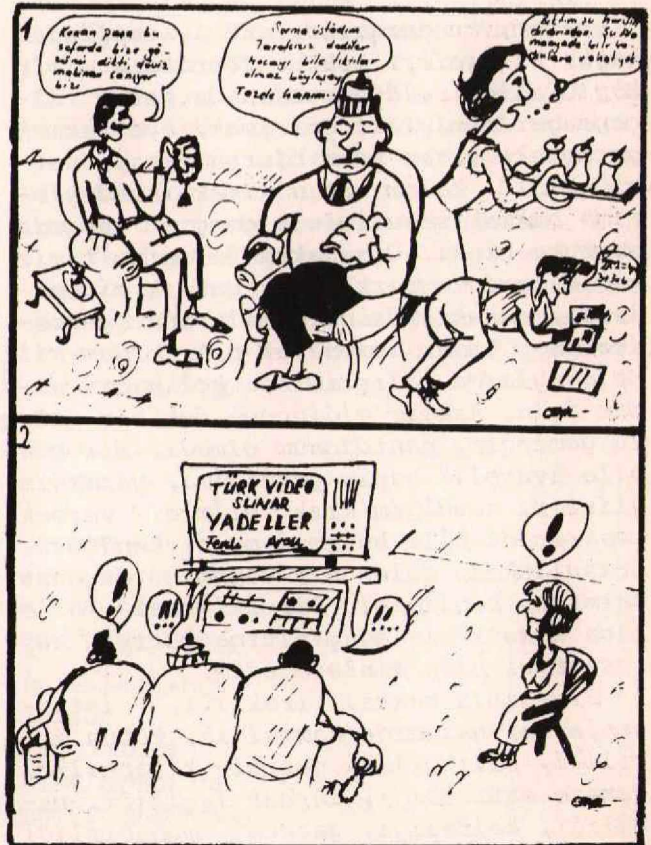
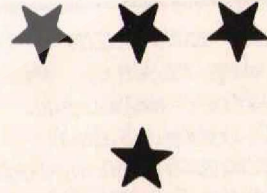
KAN EMİCİNİN GELECEĞİ

Ağır ağır üzerine

Barut dumanıyla çöken

Salt sessizlik değil

Kaynayan kitleler...

ADİL DURAN

FETHİ SAVAŞÇI

ile

bir

konuşma

ÖNCE YAZARI TANIYALIM - 1930'da İzmir ili, Ödemiş ilçesi, Birgi Bucağı, Taşpazar Köyü'nde doğmuşum. İlkokulu ilçemizde bitirdim. Sanat okulunda okurken, babamın ölümü nedeniyle okulu bıraktım. Benden küçük üç oğlan kardeşimle, anamla kala kaldık ortada.

Babam, kunduracıydı. El emeğinden başka bir geliri yoktu. Topraksız bir köylü ailesi olduğumuzdan da gelip ilçeye yerleşmiştik. Çalışmak, eve ekmek getirmek, artan para olursa kitap, dergi, kağıt, kalem satın almak, kardeşlerime bakmak sorumluluğu genç yaşımda omuzuma bindi. Oysa akranlarımdan temiz gömlekleriyle parklarda, yazlık sinemalarda, sokaklarda dolaşmalarına gezmelerine o kadar imrenerek bakıyordum ki! Hele aylarca çalıştım bir kol saati almak için. Askere gidinceye dek bir ütülü gömleğim, pantolonum olmadı. Bir gün bile avarelik yapıp gezdiğimi, yazdığım şiirleri sevdiğim kıza elimle vermek cesaretini bile bulamadım kendimde. Yoksulluktan gelen bir utanma duygusu sarmıştı benliğimi. Bir iki saat bile olsa arkası bir ağaç altına yatıp kuş seslerini bile dinleyemedim.

Sırasıyla bakkal çıraklığı, istasyonlarda, hallerde hammallık, tütün işçiliği, balıkçılık, gezici kitapçılık, gazete satıcılığı, inşaat işçiliği, ustalığı, kalfalığı, gazete muhabirliği

yaptım. Şimdi fabrika işçiliğini sürdürüyorum.

İlk gençliğimde halkevi kitaplığından aldığım kitaplarla, sokak başlarındaki, parklardaki elektriklerden yararlanarak okudum. Uzun kış geceleri isli, gürültülü kahvelerde, şantiyelerde, han, otel odalarında bıkıp dinlenmeden elime ne geçerse okudum. Çok insan tanıdım. Tanıdığım, gördüğüm insanların ortaklaşa yanları vardı. Herkes mutlu olmak istiyordu. Ama mutluluğu isteyişleri ayrıydı.

Yaşam, koca bir okul oldu diyelim. Bu okuldan hiç bir zaman diploma alamıyacağım. Çünkü, her geçen gün yeni birşeyler öğreniyor insan. Demek ki dert bitmedi, paydos zili de çalmadı.

İlk kitabım 1958 de çıktı, neredeyse çeyrek yüzyıl olmuş. Şimdiye dek ondört kitap yazdım. Bunlardan onbiri kitaplaştı. Üç kitabım da bu yıl içinde yayınlanıyor. On yedi yıldır Münih'deki Siemens'te çalışıyorum. Eşimle birlikte işçi olarak çalışıyoruz. Üç oğlum Münih üniversitesinde (biri bitirdi geçen yıl ve doktorasını yapıyor). Çok yoksul bir ailenin çocuğu olduğumdan, kendimi hep sorumlu, eksik görüyorum. İşte bu duygu sürekli olarak okumaya, yazmaya itiyor insanı. Koca Maksim Gorki'nin bir sözü nü anmadan olmayacak: "İhtiyaç sanat doğurur. En olgun eserler de en yoksul kişilerin kafalarında filizlenmiştir."

Doğru mu? Ama koca Gorki, yanılmaz ki. O, büyük, karlı, erişilmez bir dağdır da ondan.

141 ve 142' den üç kez tutuklandım. Ceza yedim. Dayak, işkencenin türlüğü uygulandı. Ekmek parası kazanmaktan, yatacak zamanı az bulabildim. Bu yüzden suçlu olarak görüyorum kendimi.

YABANEL - Öz geçmişinizden anlaşıldığı gibi yabanelde yaşıyor, çalışıyor, yazıyorsunuz. Bize bu savaşın güçlüklerinden biraz söz eder misiniz?

F. SAVAŞCI - Sekiz saat fabrikada çalışıyoruz. Cumartesi, Pazarları da derneklerde, sendikalarda geçiyor zamanımız. Seminerler, konferanslar, eğitim çalışmaları, düşünler, nişanlar, anma günleri her yere koşuyoruz. İnsan eylemin içinde var. Eylem bitince yaşam da biter gibime geliyor. Kimi arkadaşlar hem devrimci geçiniyorlar, hem de halktan kaçıyorlar. Deve kuşları gibi başlarını kuma gömüyorlar. Evet, zamanın bir bölüşü su gibi akıp gidiyor ama, insanı daha yakından tanıyorsun. Gelişen bir kuşak, işçi kılığındaki sınıf değiştiren yeni ağaları tanıyorsun. Yeni dernek, federasyon ağaları da var bu işin içinde. Görevin bir yerden sonra gelişmeleri, kişileri yazmak değil mi? Bundan kaçmak niçin? Çağımızın devrimci geçinen bir yazarı sürekli olarak kendini yenilemek zorundadır. Bu insanı daha derinden tanımakla başlar. bu konudaki çalışmamı kınayanlar da var.. Ama sevenler daha fazla...

YABANEL - Yurt dışında gelişen yazının bu günkü durumu ve hakkında neler düşünüyorsunuz?

F. SAVAŞCI - Bu konuda çok söz söylenebilir. Kısaca şöyle desek iyi olacak... Bizler yirmi yıldır buralardayız. Buradaki Alman toplumunu iyi tanımıyoruz. Yazdıklarımızın derinleşmesini istiyorsak, Alman toplumunu bilmek zorundayız. Biz Almanlara göre ayarlıyoruz durumumuzu da ondan. Ama kendi iç dünyamızda yaşıyoruz. Kaynaşamıyoruz Almanlarla. Alman toplumunu bilen, onlarla kaynaşabilen sanatçılarımızın yapıtları daha dört başı sağlam oluyor. Şimdiden başarılı olanlar var. Onları alkışlıyorum, baş tacı ediyorum.

YABANEL - Münih'ten Türkiye'ye nasıl bakıyorsunuz? Özellikle son yılların baskıları neler düşündürüyor size?

F. SAVAŞCI - İki yıldır askersel yönetim tüm demokratik hakları kaldırdı. İzine gidemedik. Giden arkadaşlarımızın başına gelenleri biliyoruz. Her on yılda bir askeri yönetim geliyor. Egemen sınıflar halkın uyanmasından korkuyorlar. Tanzimattan bu yöne liberal ekonomi politikası uygulanıyor. Bu politikanın iflas ettiğini, Türkiye halklarını açlığa mahkum ettiğini, gözleriyle gördükleri halde inanmak istemiyorlar.

İşçi sınıfının bilimsel dünya görüşüne inanmış, onların içinden çıkmış bir yazarım. Kendi sınıfımın, yoksul köylülerin, sömürülen insanların sömürülmemesi için faşizmle, giderek emperyalizmle, onlara bağlı tutucu güçlerle gücüm oranında savaşıp duruyorum.

Yurdumun faşizmden, emperyalizmden kurtulup devrimci bir düzen kuracağına, bağımsız bir ülke olacağına inanıyorum. Pek de uzak görmüyorum o mutlu günleri. Bu konuda iyimserim.

*

AKŞAM USTU

Nasıl iş bırakımlarında coşmaz insan
Hakkını çaldırtmak istemiyen emekçiler
Bilinçleniyor günden güne yüz bine milyon
Tarlada tezgahda denizlerde göklerde çalışan.

Ha benim koçlarım ha benim aslanlarım
Güçlü güzel yarınlar tümümüzün
Eli nasırlı sizden yana bir ozanım
Çalışmaya tutsak edilmişim Almanya'da
Yaşadıkça tüm sizin savaşınızı yazacağım.

FETHİ SAVAŞCI

HALKTAN

AYRI

DÜŞENLER

MAHMUT MAKAL

Karşımdaki adam, kendisini, ülkenin bir numaralı halk eğitimcisi sayıyordu. Bunu, yabancılardan aldığı telgrafları göstererek kuvvetlendirmeye çalışıyordu. Halk eğitimi konusunda yazdığı kitapları, broşürleri çantasından çıkarıp gösteriyordu. "Demokrasiyi kurtaralım; demokrasiyi kurtaracak halk eğitimidir." diyordu.

O akşam, sık sık gittiği yabancı ülkelerden getirdiği fotoğrafları projeksiyonla gösterdi, bir öğrenci topluluğuna. Bu arada Pakistan'dan getirdiği fotoğraflara dikkati çekmeye çalıştı. Pakistan'dan getirdiği fotoğraflar arasında, bir yer sofrasında yemek yiyen köylüler üzerinde fazlaca durdu. Aynı tabağa kaşıklarını daldırıp çıkaran köylüleri, "ne hoş değil mi, çok eskiden bizim köylüler de bu tatlı hayatı yaşarlardı. Şimdi tarihe karıştı o eski, güzel günler..." diyerek tanıttı... Pakistan'ı överken, o eski günleri geride bıraktığımıza üzüldüğünü belirtti. Biz ilerlemeye başlamışız ama ilerleme tehlikeli bir nesneymiş. Örnek veriyordu: "Endonezya'da okuma-yazma davası hızla ilerlemiş. Halk uyanmaya başlayınca sosyalizme kaymaya da başlamış. Şimdi bunu önlemeye çalışıyorlar."

Halk eğitimi, halkın eğitimi deyip duruyordu bir yandan. Halkın eğitilmesinden ne anladığını merak ediyorduk. Tutumuna bakılırsa, Pakistan'dan getirdiği fotoğraflarda saptanmış durum, özlediği durumdu. Bu durumun bizde de olduğunu anlatamıyorduk. Anlasa halk eğitimi diye çabalamazdı herhalde.

Bir gün, Ankara'nın Dikmen durağına yaya yarım saat uzakta olan "Dikmen" köyüne gezi yapmayı düşündük. Kalabalık bir küme idi gidecek öğrenciler. Bu halk eğitimcisi öğretmeni (aynı zamanda Talim Terbiye Kurulundaydı) de çağırdık. Vakti olmadığını söyleyip gelmedi. Günlerden Pazartı. Biz Dikmen köyüne gittik. Başkent'in burnu dibindeki karanlık nokta gibiydi. Pakistan'dan gelen resim ne kadar hoştu bu köydeki pislik, bakimsizlik yanında...

Başka bir gün, Amerika'da beş yıl halk eğitimi görmüş olan asistanıyla birlikteydi. Beni de Amerika'ya yollamak istediğini, istersem hemen çaresini bulacağını söyledi. Ama bir koşulu vardı: Yayınlamış olduğum kitapta, (Bizim Köy) sosyalistlerin (komünistlerin demek istiyordu) işine gelecek ve onlara yaraşır sözcükler varmış, onları çıkarıp yerine başka sözcük ya da deyimler koymalıymışım... Örnek veriyordu: Din konusunda yazılmış bir manzumedin söz ederken, dolaylı olarak dine uyuşturucu yani "afyon" diyormuşum... düzeltilince önsözünü de kendisi yazacak, yeniden bastırılmasına yardım edecekti... Onu başıyla doğrulayan asistan, böyle ya-

parsam. Halk Eğitimi Bürosuna bile alı-
nabileceğimi ekledi...

Asistanı ayrılınca ellerini boynuma
attı. "Ah bilsen ben seni ne kadar tak-
dır ediyorum. Yanlış anlaşılmanızdan
hiç kimse benim kadar üzülmez" dedi.
İçini çekti uzun uzun. Yurt sorunlarına
çare bulunması için, onun Meclise gir-
mesinden başka yol yoktu onca. Halk
eğitimi önemli bir konuydu. Bir numara-
lı davamızdı. Demokراسi, memokراسi hep
buna bağlıydı... "Ama, ben doğduğum kö-
ye hiç gitmedim. Meclise girmek oy
alıp seçilmekle olur. Anamur'un yolla-
rını unuttum. Büyük meselelerin peşine
düşmekten, şarka-garba geziler yapıp
memlekete yeni düşünceler getirmekten
fırsat bulamadım... Ne yapmalı?" diyor-
du.

Kolunu omuzumdan çekti. "Birer ciga-
ra yakalım." dedi. Filtreli Amerikan
sigarası çıkardı. Yaktık. sigaralarımı-
zın dumanları kıvrıla kıvrıla yükselir-
ken, bir daha ah çekti. "Ne dersin?"
dedi. Düşündü... Düşündü. Yeniden: "Ne
dersin bu fikrime, Başbakana çıkıp hiz-
metlerimi anlatsam, kitaplarımdan gö-
türsem... En iyisi merkez kontenjanın-
dan adaylık değil mi, Anamur'a nasıl
giderim ben, yolsuz belsiz yere..."

Türkiye'nin yalnız eğitimi değil, her
şeyini yöneten tiptir bu tip. Emperya-
listlerle işbirliği yapanlar da yalnız
para babası iş adamları değildir. Bun-
lar da vardır işin içinde ve bunların
yaptığı iş daha korkunçtur. Yurdun ge-
leceğini dinamitleyen adamlardır bun-
lar. İnanmazsanız bakın:

Birçok yayıneniyle anlaşarak, bu
arada beslenerek iki yandan, Amerikalı-
ların istediği eftten-püften kitapların
onbinlerce bastırılıp satın alınmasını
sağlamışlar ve okullara gönderilerek
(demirbaş) yıllar yılı ve ilerisi için
düşünmeyen adam yetiştirme yolunu bul-
muşlardır. Talim Terbiyenin kabul etti-
ği kitapların baş yanında Amerikan bay-
rağının resmi, resmin içinde sıkışan
iki el ve altında şu yazı: "Bu kitap
özel bir komisyonca seçilmiş ve Talim
Terbiye Dairesince de uygun bulunarak
Türk-Amerikan işbirliği sonucunda özel-
likle okul kitaplığınız için satın
alınmıştır."

Bu halkın bütün çektiklerinin kim-
lerden olduğu üstüne fazla söz söyleme-
ye yer kalmıyor değil mi?

PERU'LU KARDEŞİM

Orda benden uzaktaki
Peru'lu kardeşime baktım
Aynı yaralar var içimizde
Aynı yamalar vardı üzerinde
Bu öz kardeşimin gömleği
Bu komşunun pantolonu
Bu babamın eski ceketi
Bu benim açlığım
Görüşmedik hiç
Vede görüşemiyeceğiz belki
Ama yoktu artık ondan uzaklığım.

Senin o uzak dağlarından
Zayıf, aç anam
Odun kesti, taşıdı
Daha gün doğmadan
Ve gündüz bütün gün
Güneş altında tarlada çalıştı.

Senin orda da
Baban işsiz, parasız dönünce eve
Dövdü anneni
Ağladınız saatlerce
Bir daha aç geçirdiniz geceyi
Senin o köyünde de
Jandarmalar bastı köyü
Ve sadece düşündüler diye
Götürüldü kimi
Kimi öldürüldü.

Yaralı döndü gençlerimiz köye
Okumadı çocuklarımız
Birşey görmeden,
Doymadan öldüler
Öldüler ana-babalarımız
Sabırla
Dipçikle
Ve öğleyin hazin bir bakışla
Diniyor hala açlığımız.

Orda, burda, Afrika'da, Asya'da
Milyonlarca var hayatı anlamayan
Milyonlarca kardeşimiz var bizim
Bizi yaşayan
Ve yaşatan bizi
Ve aynı kara el var üzerimizde
Silip götüren terimizi.

Yoksulluğumuz bir
Fikrimiz, sevdamız bir
Birleştirmeliyiz yüreklerimizi
Yumruklarımızı da
Çünkü kavgamız bir.

(Peru'daki yaşama ait bir belgesel
film üzerine yazılmıştır.)

Metin Buz

merhaba

Korkusuz emekçi kitlem
Selam size merhaba
Vaktimiz yok tutsak matem
Selam size merhaba

Türkiye'den kalktı göçler
Gurbet ele düştü açlar
Saygı değer emekçiler
Selam size merhaba

Yerde kalmaz akan kanlar
Sevsin insanı insanlar
Ezilen sömürülen canlar
Selam size merhaba

Çoktur ezilecek başlar
Başımıza yağsa taşlar
Türkiyeli göçmen kuşlar
Selam size merhaba

Gasbedilmiş tüm hakları
İşgal edilmiş yurtları
Kürdistan'ın yiğitleri
Selam size merhaba

Çokca çektik acıları
Hiç bitmedi sancıları
Kemteri'nin bacıları
Selam size merhaba

KEMTERİ

sonunda

Yenik yıkılan bir enkaz iken
Yaratıpta tekrar kurduk sonunda
Bunca emeğimiz hiçe sayıldı
Auslander Raus olduk sonunda

Fabrika bacanda yanar közümüz
Yolunda yapında durur izimiz
Çarkına kapıldı sakat kimimiz
Auslander Raus olduk sonunda

Değişen dünyanın emektarıyız
Toprağa serpiyen tohum darıyız
Aldın balımızı bizler arıyız
Auslander Raus olduk sonunda

Haydar'ım uyandır hep işçileri
Robotla dolar mı insanın yeri
Unutma ki parmak basar şarteli
Auslander Raus olduk sonunda

HAYDAR KORKMAZ

bir yandan

Bahar yüzünü döndü
Kışa kaldım erenler
Bir yandan yağmurla yağ
Bir yandan taşa döndüm

Yükledim çekiyorum
Geçmiyor günler aylar
Karanlık mapus damı
Görünmüyor ışıklar

Ceza mapus zindanlar
Kokar nefesim bunlar
Bir yandan yaram sardım
Bir yandan kanım akar

Gel otur dinle beni
Bilirsin yas çeken
Bir yandan bağrım yanar
Bir yandan vurma beni

MUSTAFA BEYTAŞ

yarınlar için

Ceryana zincire verildik ise
Gelecek özgür yarınlar içindir
Hücrede çarpmıha gerildik ise
Gelecek özgür yarınlar içindir

Boyun bükmediyse patron picine
Güvenimiz sonsuz halkın gücüne
Çekildiysek eğer dar ağacına
Gelecek özgür yarınlar içindir

Hedef olduysak kahpe kurşuna
Ağladıysa bacı yandıysa ana
Birer birer tıkıldıysak zindana
Gelecek özgür yarınlar içindir

Emek düşmanına saldırdık ise
Muhbiri ajanı öldürdük ise
Zalime karşı baş kaldırdık ise
Gelecek özgür yarınlar içindir

Merdani selam tüm emekçilere
Emek için düştük işkencelere
Teslim olmadıysak zindancılara
Gelecek özgür yarınlar içindir

MERDANİ

ölümüm bir işe

yaramalıdır

Ben ölmek istemem körü körüne
Ölümüm bir işe yaramalıdır
Hayat vermeliyim mutlak birine
Ölümüm bir işe yaramalıdır

Bir bütünü eşit bölmek ne güzel
İnsanlığa hizmet etmek ne güzel
Bir gaye uğruna ölmek ne güzel
Ölümüm bir işe yaramalıdır

Ben bir Zamani'yim bir kavgadayım
İnsanlığa canım feda edeyim
Ölümden korkmam ki çünkü maddeyim
Ölümüm bir işe yaramalıdır

ZAMANİ

hayat durur

Sen ey makina işleten
Sen durunca hayat durur
Sen ey hayatı başlatan
Sen durunca hayat durur

Kavga senin durma uzak
Söke söke alınır hak
Şartele dokunan parmak
Sen durunca hayat durur

Sen hamura mayasın sen
Sen granit kayasın sen
Sen korkulu rüyasın sen
Sen durunca hayat durur

Vur komprador patronlara
Karşı birleş sıra sıra
Kilit vur makinalara
Sen durunca hayat durur

Bu han senin sensin hancı
Bitecek çekilen sancı
Emekçi'ye sensin öncü
Sen durunca hayat durur

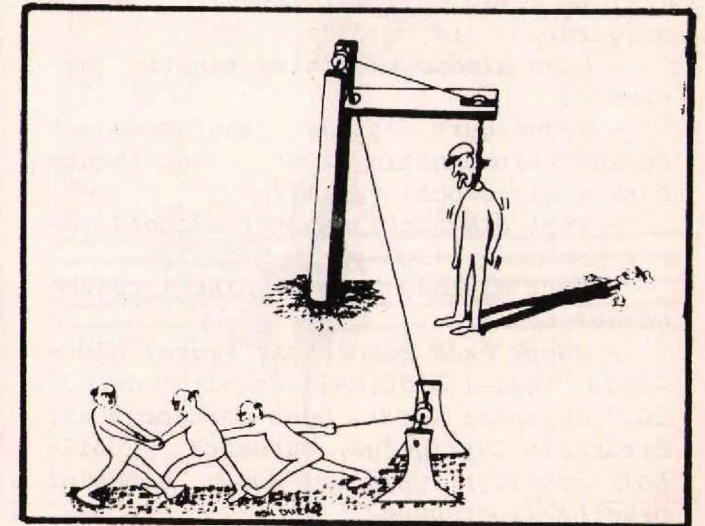
EMEKÇİ

Kısa-Kısa

Express Edition Yayınevi Almanca ve Türkçe olarak Kemal Kurt ve Erika Meyer tarafından hazırlanan ... Weil wir Türken sind... (Türk olduğumuz için) adlı bir kitap yayınladı. Kitap Batı Berlin'de yaşamı fotoğraf ve anlatılarla sergiliyor. Express Edition Yayınevi son zamanlarda yabancılara yönelik yayınlarla dikkat çekiyor. Geçtiğimiz yılda öğretmen-yazar Mahmut Makal'ın Anadolu'da Bizim Köy adlı kitabının Almanca ikinci baskısını yapmıştı.

Berlin Başkonsolosu, Berlin Kültür-Ausland Kultur" adlı programın afişinde Nazım Hikmet'in üç defa adı geçtiği gerekçesiyle faaliyetini desteklemiyerek, kınadı.

Yılmaz Güney "kominizm propagandası" yaptığı gerekçesiyle 7,5 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı.

Ozanlarla Söyleşi

Gültekin ile

Halk ozanlarının sorularımıza verdikleri cevapları yayınlamaya devam ediyoruz.

- Bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

- Neden yurt dışında yaşıyorsunuz? Burada bulunmanızın diğer işçilerden farklı bir sebebi var mı?

- Yurt dışındaki sanat faaliyetleriniz hakkında bilgi verir misiniz?

- Yurt dışında halk ozanının sizce görevi nedir?

- Büyük halk ozanı Aşık Veysel öldüğünde "Veysel öldü. Halk ozanlığı da öldü." diyenler vardı. Oysa görüyoruz ki, bırakalım Türkiye'yi, gurbette bile halk ozanlığı yaşıyor. Bunun sebebini neye bağlıyorsunuz?

1949 yılında Tunceli'de doğdum. İlk, orta okulu ve liseye kadar olan öğrenimimi memleketimde yaptım. Bir yakınımın vasıtasıyla 1969 senesinde Almanya'ya öğrenimimi tamamlamaya gelmiştim.

Kısa bir dönem dil öğrenimi gördüm. Ekonomik ve bazı nedenlerden dolayı bunu başaramayıp, yarıda bırakmak zorunda kaldım. İki yıl kaldıktan sonra halen çalışmakta olduğum Belçika'ya geldim. 1971 yılından beri burada, yer altında, maden ocağında işçi olarak çalışmaktayım.

Yurt dışında bulunmamın elbetteki bazı nedenleri var. İlk önce ekonomik neden. Yanı sıra çok şeyler eklenebilir. Zaten zor şartlar altında memleketimde tahsilimi yapmıştım. Buraları bir kurtuluş yolu sanıp geldik. Hiç de öyle değilmiş. Gönül isterdi ki, işçi olsun, öğrenci olsun, uğraşlarını kendi ülkelerinde versin. Memleketimizdeki işsizlik sorunu büyük boyutlara ulaşmıştır. Biz, ozan arkadaşlarımızın dediği gibi "birazcık hak yani ekmek parası kazanmak için dilini ve töresini bilmedikleri Almanya'ya göçerler". Bu doğrudur ama başında da belirttim, kurtuluş yolu değildir. Ülkemizde toprak mı yok, maden mi yok, petrol mü yok, orman mı yok, iş yerleri mi açılmayabilir? Hayır, hepsi var, her şey de olabilir ama çıkarıcı çevreler buna mani olmaktadır, işlerine gelmez. Neden yurt dışında yaşıyorsunuz? sorusuna cevap çok. Hem de yürekler acısı nedenler. Misal: Belli bir vilayetdeki okul kapatılır. Askeri kışla haline getirilir. Bu okulun öğrencileri yarım kalan öğrenimlerini tamamlamak için Türkiye'mizin belli başlı vilayetlerine gitmeye zorlanmaktadır. Bu durum karşısında öğrenci ne yapsın? Zaten maddi imkanları buna el vermez. Her şeyden önce paraya gereksinim vardır. Bu da olmayınca neyle yapsın? Bu durumlar yurt dışındaki işçilerimiz için de geçerlidir. Ülkemiz bu yoksul ve karanlık günlerden kurtulmadıkça, yoklar ve kuyruklar kalkmadıkça, elbetteki bugün yüzbinlerce işçi ve öğrenci yurt dışını seçerler.

Yurt dışında işçiliğimin yanı sıra sanat çalışmalarım da var elbette. Bu çalışmalarım 1972'lerden beri sürüp, gelmektedir. Sırasıyla Aşık İhsani, Ruhi Su, Cem Karaca, Timur Selçuk, Rahmi

Saltuk gibi sanatçı arkadaşlarla halk gecelerimiz oldu. Bunlardan başka Belçika ilerici sendikaların her yıl yabancılar için yaptıkları dayanışma gecelerine bir kaç kez katıldım. Bölge-mizde bulunan sosyal dayanışma derneği adına aktif üye arkadaşlarla yaptığımız çalışmalarını Belçika televizyonunda iki kez yayınlattırdık. Bunlardan başka bir kez Fransa üçüncü kanal televizyonunda programım oldu. Bir adeti Türkiye'de, bir adeti Belçika'da ve en son olarakda Almanya'da bir kasetim çıktı. Sanatımla ilgili çalışmalarımı işçiliğin yanısıra imkanlar dahilinde sürdürmeye çalışıyorum.

Aşık Dertli'yi çoklarımız şiirlerinden tanırız. Sazı anlattığında (şeytan bunun neresinde) der. Saz eskiden Osmanlı feodallerine göre başka bir şeydi. Yani şeytandı. Fakat emekçilere göre de değişiyordu. Bu gün de böyle saz ozanların elinde onlara karşı silah olarak savaşıyor, sanatçı da yani ozana düşen görev de sınıf mücadelesi vererek, emekçi halkın yanında olmalı. Yürüyüş ve mitinglere katılmalı, halk gecelerine katılmalı. Tabii şunu da unutmamak lazım: hiçbir devrimci görev bir diğerinden üstün sayılmaz. Ozan arkadaşlara düşen başka bir görev de gelecek için sanat yapmak geliyor. Yoksa şan ve şöhret için değil tabii.

Halk ozanlığı Veysel'le beraber gömülmemiştir. Aksine daha da canlanmış ve çoğalmıştır. Bu bir gerçektir. Bugün yurt dışına kadar gelen, sanat ve uğraşlarını buradaki emekçiler içinde yapan çok sayıda ozanlarımız vardır. Tarihi yaratmak emekçi halkın mücadelesiyle olduğuna göre ozan da sınıf mücadelesi verip, halkıyla beraber olmalı. İşte böylesi uydurma ve aslı olmayan şeyler söylerler ki, halkı ozanlara karşı soğutma siyaseti gütsünler. Vay efendim Veysel öldü de, daha saz çalıp, söyleyen çıkmaz. Varsa da cesaret edip çıkamaz gibilerinden. Tabii ki bu maksatlı kişilerin ve de halk yığınlarından korkan, başında da belirttiğim gibi sazı bir silah gibi kullanan asrımızın ozanlarından korkanlara aittir o söz. Veysel gibi bir Pir Sultan, bir Serdari, bir Nesimi, bir Dertli de gitmiştir. Ama görüyoruz ki, yüzyıllar geç-

miş, hala vermiş oldukları mücadeleye bizlere ışık tutmaktadır. Yol göstermektedir.

Düşküni ile

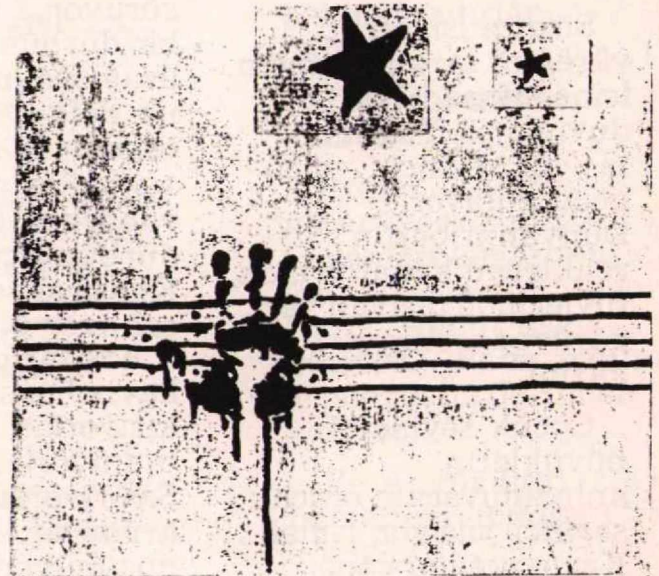
1949 yılında K. Maraş'ın, Pazarcık ilçesinin, Salmanpek köyünde doğdum. Doğunun birçok yöresinde olduğu gibi, gözümü açınca karşımda ağayı gördüm. Benim köyüm dahil yedi parça köyün ağası olan Asaf ağa her şeyin sahibiydi. Tüm topraklar onun, oturduğumuz ev dahi ona aitti. İstedikçe an, istediğini sürgün etme yetkisine sahipti. Uzatmıyayım, bu şartlar altında küçük yaştan saza ve şiire ilgi duydum.

Baştan ekonomik nedenden Almanya'ya geldim. Ama şimdi tahmin edeceğiniz gibi Türkiye'de aranan bir kişiyim.

Sanat faaliyetlerim kaset ve halk gecelerinden ibarettir.

Bence halk ozanı dünyanın neresinde olursa olsun, halkın dertlerini ve gerçekleri dile getirmelidir. Genelde emperyalizme, özelde Türkiye'deki bozuk düzene karşı mücadele ederek halkı bilinçlendirmeye çalışmalı.

Halk var olduğu müddetçe halkın ozanını da olacaktır. Bunun aksini iddia edenler gördüğümüz gibi yanılırlar.

ANGUT KAZI

İLE ÇOCUK

Yılmaz Güney

Bu İsmail çocuk
yemeden içmeden kesildi
kaç zamandır. İçin için
büyüyen bir özlemle
gökyüzüne bakıyor
bütün gün...

Anası babası nergis
toplamak için ortalık
ışırken çıkıyorlar
evden... kararırken
dönüyorlar... Komşular
gözkulak oluyorlar
İsmail'e... ama, İsmail'in
yüreğinde oluşan,
büyüyen, taşan, herşeye
yayılan sevgisini
bilmiyorlar... Sadece
«Lan İsmail, ne var lan
gökyüzünde, bok mu
var» diyorlar...

Anası da soruyor «Ne
bekliyorsun babam!»

İsmail sırrını
söylemiyor kimseye...

Birgün İsmail,
yüreğini saran sevincin
içine sığmadığını
duyuyor... Yüzüne
taşıyor sevinci... yüzü
gözü gülüyor...
Dünyanın bütün
renklerini kanatlarında,
tüylerinde taşıyan kazı
görüyor... Angut
kazını...

Çocuk sevincini;
büyüklerin
anlıyamıyacağı o sıcak
sevinçli yaşıyor İsmail...
Kazın uçtuğu yöne

koşuyor suları
sıçratarak...

Angut kazı, kış
sularının çekilmediği
tarlava konuyor... Sarı,
bevaz çiçeklerin
arasına...

İsmail görmüştür
kazın bulunduğu yeri...
Ürkütmeden
yaklaşabileceği kadar
yaklaşıyor... Elinde,
tüfek niyetine taşıdığı
değneği vardır...

Angut kazı
hissediyor... ürküyor...
kanatlarını suları
saçarak çırpıyor...
uçuyor... ve İsmail'i
tartılmaz acılara
boğuyor... Gözleri onu
kovalıyor, tüfeğini
omuzlayıp bütün
gücüyle bağırıyor...

«Bom! Bom!»
Ve mavi gökyüzünde
bir nokta oluyor Angut
kazı... İsmail'in dünyaya
bakışının tadı oluyor...
Cerciler... berber...
deveciler geliyor köye...
avcılar geliyor birgün
de... İsmail'i
heyecanlandıran,
sevindiren sevler
görüyor... tüfekler... ve
bir dürbün... dürbünün
uzağı yakınlaştırdığını
ilk defa o gün
öğreniyor...

Avcılar gösteri
yaparken İsmail
dürbünü çalıyor...
Kimseye sezdirmeden
saklıyor bir yere.

Avcılar dürbünün
kaybolması üzerine
kızıyorlar... Köylüler
utanıyorlar...
Şasırıyorlar...
arıyorlar...
düşünüyorlar...

«Kim çalabilir?»
Sorgu sual başlıyor...
Sonuç yok...
Suçlamalar...
savunmalar...
tartışmalar...
kavgalar...

Avcılar caresiz, kırık,
ciplerine biniyorlar...
Söyleniyorlar...

«Dürbünü isterim
arkadaşlar» diyor
dürbün sahibi...

Köylüler utanç içinde
kalıyorlar...

«Kim çalabilir...»

Tarıyorlar bir bir...
Üç-beş kişinin üstünde
duruyorlar... bütün
köylü, namusu
kurtarmak için dürbün
arama işine katılıyor...

İsmail'in babası, ana
İsmail'i sorguya
çekiyorlar, ağzını
arıyorlar...
Dövüyorlar... ağzına
biber koyuyorlar...
Sepetin altına
hapsediyorlar... Sonuç
yok...

Köylüler, büyük bir
ciddiyet ve sorumluluk
eğiliminde bu işe...
çocuklarını sıkı sıkı
sorgulayanlar,
kocasıyla kavga eden
kadınlar, tek sey
üstünde duruyorlar...
Köyümüzün namusu
kurtulmalıdır...

İsmail, büyük bir
tutkuyla bekliyor vine.
Kazı, daha yakından
görecektir... içi içine
sığmıyor İsmail'in...

Turnalar, ördekler,
sürüyle kazlar geçiyor...

O. yalnızca Angut kazını bekliyor... Ve geliyor Angut kazı... Mavi gökyüzünü sevinle dolduruyor...

Koşuyor İsmail... Kimselerin dikkatini çekmeden, sakladığı yerden dürbünü alıyor, gizlene gizlene köyden çıkıyor...

Kaz, alışkın olduğu yere konuyor yine... İsmail, yaklaşılabildiği kadar yaklaşmıştır... Dürbünü dayıyor gözüne... puslar içinde, burnunun dibinde görüyor kazı... Dürbünü indirip bakıyor; kaz uzaklardadır... Bir daha dürbünle bakıyor... Ah! ne kadar güzel... fakat niye ürküyor... Niye kaçmaya hazırlanıyor... niye uçuyor...

Dürbünü indiriyor gözünden... Kaz uçmuştur... Neden sonra kendisine koşan adamı görüyor... Babası... Anlıyor herşeyi... Kaçmıya başlıyor...

Baba, suları yarıyor koca adımlarıyla... İsmail yakalanırsa başına gelecekleri biliyor...

Sonunda esir düşüyor babasına... dürbünü alınıyor elinden... dayak yiyor... Baba utancından ne yapacağını bilememektedir... Böyle evladı olacağına olmasın daha iyi...

Köylü önüne geçemiyor babanın...

İsmail'e türlü işkenceler yapıyor baba...

Ayaklarından ağaca asıyor...

Ellerine kızgın şişler basıyor...

Kimse elinden alamıyor İsmail'i...

Sonunda hastalanıyor İsmail... Baba ve ana günlerce başında bekliyor... Babanın içinde, günden güne pısmarlık duyguları büyüyor, ürün veriyor... Acıyor oğluna... Başucunda ağlıyor... Doktora götürüyorlar...

Baba sırtından indirmiyor oğlunu... Tarlalardan geçerken, gökyüzünü gözlüyor... Anası arkasından yürümektedir... Sular çekilmektedir gittikçe... belki de kaz artık gelmiyecektir... İlk defa konuşuyor İsmail...

«Baba.»
«Söyle babam...»
«Baba, kuş gelecek mi baba?»

«Gelecek oğlum...»
«Ne zaman gelecek baba?»

«Gelecek oğlum... yakında gelecek...»

İsmail iyileşmiyor bir türlü... babası nergis toplamaya gidiyor... onun da akli fikri kazdadır şimdi... gökyüzünde angut kazını arıyor...

İsmail de, anasının vardımıyla pencerede, avluda Angut kazını bekliyor...

«Ana.»

«Söyle anam...»

«Kuş gelmiyecek mi ana?»

«Gelecek anam.»

«Gelmiyor ama... bak, ben hasta oldum, yine gelmiyor...»

«Gelecek oğlum...»

«Ben çok seviyorum onu... çok güzel bir görsen...»

Ve günler geçiyor yine...

Baba nergis toplarken birinin koştuğunu, bağırdığını görüyor... Telaşı korkutuyor babayı... herşeyi unutup koşuyor...

Köye vardığında evin önünde toplanmış insanları görüyor... Ağlıyan kadınlar vardır... Boğazında düğümleniyor birşeyler... Karısı onu görünce hıçkırarak ağlıyor... İsmail'in üstüne beyaz çizgili bir çarşaf örtmüşler. Köylüler, büyük bir anlayış ve şefkatle bakmaktadırlar babaya...

Köylüler mezar kazıyorlar...

İsmail'i kucakta götürüyorlar mezara... O zaman köylünün içini sızlatan birşey oluyor... Kaz... Angut kazı geçiyor... Baba, oğlunun acısını daha derinden yaşıyor...

Ve Angut kazı, her zaman konduğu yere konuyor...

Şanar

Yurdatapan

sorularımızı

yanıtladı

YABANEL - Askeri yönetim, sizinle birlikte dört sanatçıyı vatandaşlıktan "attı". Fakat bu karar, sadece bir karar olmaktan ileriye gidemiyor. Türkiye halkının bir parçası olan, yabanelde yaşayan işçiler, öğrenciler... çeşitli toplantılarda, eğlencelerde, halk gecelerinde, miting meydanlarında bağırışlarına basıyorlar sizleri. Siz ne diyorsunuz bu sözde vatandaşlıktan atmaya?..

Ş. YURDATAPAN - Önce şaşacağınız bir şey söyleyeyim: Vatandaşlıktan ATAMADILAR! Bağırıyorlar, çağırıyorlar, ATIYORUZ, ATTIK diye, kendi kendilerine "son ihtarlar" yaptılar, "Bir ay zaman tanıdılar", kimse ciddiye almayınca "Süre doldu, işlem başladı" diye ilan ettiler. Ama ATAMADILAR.. Bu yalnızca bizim için değil, vatandaşlıktan atacaklarını ilan ettikleri 200'den fazla kişi için geçerli...

Şapkalarındaki süsler, ne yazık ki kafaların boşluğunu gizlemiyor. Akıllı eren bir çok aydın kişi - ne yazık ki onlara akıl da verdi: Bu işten vazgeçin, Dünya Kamuoyu hoş karşılamıyor, herkese Hitler'i hatırlatıyor dediler. Cunta önce bir şişindi:

- Bizim kimseden kokumuz yok, dünyaya filan aldırmayız dediler, gazetelere demeçler verdiler: İç işlerimize kimseyi karıştırmayız, yardımları da onların olsun gibilerinden... Ama bu demeçleri sadece içe karşıydı, dışarda adamları Özal'lar, Mözal'lar kapı kapı dolaşıp yardım dileniyordu. İşte ilk hızla sayın Boran ve Gazioğlu'nu yurttaşlıktan "Attıktan!" sonra - güya denge olsun diye- Milli Yeğen Yahya Demirel'i de listeye dahil edip durmalarının sebebi, dünya demokratlarından gördükleri tepkidir. Geç de olsa, akıllı öğütlere uydular, eski tükürdüklerini de yalayamadıkları için "Bu iş yanlışmış, vazgeçtik" diyemiyorlar tabii, işi dondurmaya, uyutmaya uğraşıyorlar... Kendi pasaport durumumuzdan biliyoruz. Alman makamlarının "Bu kişilerin durumu nedir, attınız mı, atmadınız mı? bildirin!" sorusuna, bir yıl sonra "Bu kişiler halen TC vatandaşıdır." cevabını verdiler... Sanıyorlar ki, bu yaptıklarını kimse duymayacak, bilmeyecek... Tam tersine, biz ilan edeceğiz bağıra, bağıra... Bu kadar satırı neden böyle

önemsiz bir ayrıntı için harcamış diye düşünmeyin... Cuntacıların kuru sıkı şişinmelerinin altında yatan acizliklerini, zavallılıklarını anlatan bir örnektir, bilinmesi gerekir...

Tabii ki, hepsinin ötesinde bambaşka bir gerçek var ki, bir insanın yurttaşlığı verdim demekle verilmez, aldım demekle alınmaz. Yurttaşlık, o yurttan doğup büyümekle, o yurdun insanlarıyla aynı ekmeği yemekle, aynı kadeiri paylaşmakla kendiliğinden oluşan ve geri alınamaz bir haktır, bir gururdur..Bizler Türkiye'de doğduk, büyüdük... 45 milyon insanımızın kaderine bağladık kaderimizi... Pasaportlarda ne yazdığı değil önemli olan. Yurdumuzun kültürüyle büyümüş, onun bir parçasıyız. Emirle kopamayız yurttaşlıktan.

YABANEL - Uzun yıllardır müzik çalışmalarınız sürüyor. Bize halkın çıkarlarına ters düşen-düşmeyen müzik hakkında bilgi verir misiniz?

Ş. YURDATAPAN - Sırf müzik (yani melodi ve çalgılaşma olarak) şu müzik ileridir, bu müzik geridir... Arabesk uyutucudur, popüler müzik yabancılaştırıcıdır, Klasik Türk müziği miskindir vb. hükümler uzun zaman hepimizi yanılttı. Müziğin kendisi, hiçbir zaman halkın çıkarlarına uygun veya aykırı düşemez. Kelimeler, harfler halkın çıkarlarına uygun-aykırı diye sınıflandırılabilir mi? Aynı harflerle aynı kelimelerle bir cümle yaparsınız, halkın derdini dile getirir. Bir başka cümle yaparsınız, aynı harfler, kelimeler bu defa halkın sömürüsüne hizmet eder... İşte harflerin, kelimelerin kabaheti veya marifeti ne kadarsa, notaların, melodilerin de öyledir. Yani suç veya başarı müziğin kendisinde değil, SÖZLERİNDE ve NEYE HİZMET ETMEK İÇİN KULLANILDIĞINDA aramak gerekir. Müzik unsurlarının acemice veya ustaca kullanılışı tabii ki çok önemlidir. İfade etmek istediğiniz fikri, müzik unsurlarını (melodileri, sesleri, enstrümanları, ritimleri) ustaca işleyerek kullanabilirseniz, ortaya çıkan eser de başarılı olur. Hangi amaca hizmet ediyorsa, o hizmette başarılı olur tabii. Halkın bir derdini veya dileğini dile getiren bir şarkı veya türkü mutlaka iyi, güzel, başarılı olabilir. (Usta bir elden çık-

mışsa.) Tam tersine, sömürünün kader olduğunu öğütleyen bir fikir, usta bir el tarafından başarıyla işlenerek milyonlarca kişinin diline dolanabilir. Somut bir örnekle açıklayalım:

İlerici aydınlar için, yıllar yılı şu müzik türleri kutsaldı:

1. Otantik!? halk müziği
2. Ruhi Su ekolü modernleştirme
3. Klasik batı müziği (entellektüel olduğu için)
4. Devrinci marşlar

Ve şu müzikler YOZ idi.

1. Arabesk (lumpen müziği imiş)
2. Klasik Türk Müziği (Osmanlı saray müziği)
3. Batı Popüler müziği (kültür emperyalizminin şıngısı)
4. Şehir şarkıları (gazino müziği)

ve genellikle oyun havası türünden neşeli müzikler de devrimciliğin şanına uygun görülmezdi.

Bir gün Kerem Güney, Sabahattin Ali'nin bir şiirini, çok kişinin diline kolayca takılabilecek şekilde besteledi. Önce çekmediği kalmadı. Aydınlarımız çok kızdı. Aldırma Gönül, nasıl olur da gazino sahnelerinde söylenecek kadar ayağa düşürülür? Halbuki, tam tersine, sevinmek gerekirdi. Şarkı öylesine her yeri sarmıştı ki (yorumunu iyi bulduğumu söyleyemem) hangi taşı kaldırırsanız altından çıkıyordu. Belki Vehbi Koc'un, Sabancı'nın evinde bile söyleniyordu. Nasıl çıldırıyorlardır, gözünüzün önüne bir getirin. Hala geçerliliğini yitirmeyen bu tür entellektüel yobazlıklar meğer sadece biz de değilmiş. Burada da bakıyorum, sosyal içerikli şarkıların hepsi monoton. Sanki büyük halk yığınları dinlemesin, sevmesin diye yapılmış. Yorumları renksiz, sahne veya TV'deki görüntülenmeleri de özensiz. (ciddi olmak zorundayız çünkü) Böylelikle meydan, cicili bicili, gösterişli, etkileyici AFYONLARA terk edilmiş. Bu yobazlıklar artık sona ermeli. Büyük halk yığınlarının beğenilerini suçlamak kimseyi bir yere vardırılmaz.

Sorunuza özet cevabım: Halkın yararına veya zararına müzik türleri olmaz. Müziğin öğütlediği şey halkın yararına veya zararına olabilir. Yargımızın mızrağını müziğe değil, sözlere çevirelim. Ve her müzik ögesini, korkusuzca kullanalım, halkın yararına bir eser yapmağa uğraştığımızda.

BİR ÖYKÜ

TOPRAK

REFORMU

Onların köyü de hartaya yazılıp çizilmiştir. Onlar da oylarını vermişler, kıçları açık gezip vergilerini ödemişlerdi. Seçim zamanı çok mebbuslar gelip elektirikten, sudan, yoldan, okuldan ve toprak reformundan söz etmiş, oyları alele acele topladıktan sonra ardlarına bakmadan toz olup gitmişlerdi. Bozo İbo ile Sefil Musto aynı köylüktendi. Ellerini sıktıkları, yollarına koç kurbanlar feda ettikleri gırvatlıların yollarını yıllarca boşuna gözlegip durdular. Ne gırvatlılar çıkageldi bir daha ne de köylerine elektrik, su, yol, okul..

Toprak reformunu ise hiç sormayın gayrı. Bizim Bozo İbo bir karış toprağı olmayan ırgat takımındandı. Gece gündüz toprak reformunun düşüyle köyün içinde dolaşıyor, önüne çıkan konu komşuya: "Acizlenmeyin ula, Garaoğlan hepizin önünde andlamadı mı? Hökometi gancık Sülo'dan gobarır koparmaz Kel Abdi'nin ovalarını bize paylayacak.... Hemi de gardaş payı..." diye, en güzel umudun sarhoşluğuyla konuşuyordu. Gece-leri uyku tutmuyordu gözünü. Döşeğin içinde bir sağa, bir sola dönüyor, yanında yorgunluktan deliksiz uyuyan karısı Esma'nın yastığa savrulmuş geceleri değin kara, dalgali saçlarını okşuyor, anasının anaç memeleri arasına başını sokuşturup mışıl mışıl bir masal uykusuna dalmış kızı Güllü'nün sevecenlikle sırtını sıvazlayıp örtüyor, kendi kendiciğine Kel Abdi'nin ucsuz bucaksız topraklarını bol keseden köylüğüne

pay ediyordu.

Toprak reformuna ve köylerine dek gelip sert, öfkeli, köylüce konuşan Karaoğlan'a kendini öylesine inandırmıştı ki, toprak reformuna oldu bitti gözüyle bakıyor, ne zaman Kel Abdi'yi son model Amerikan arabasının içinde tozu dumanı birbirine katmış, forslu forslu köye gelirken görse hep bıyık altından kurnazca güler, "Sür bakam gavvat sür, Doya doya, tepine tepine sür... Gördüğün göreceğin bu. Garaoğlan pek yakında seni de belleyecek, ananı da." diye kendini kendine mırıldanırdı.

Arası çok geçmedi. Karaoğlan Sülo'yu silindir gibi ezip, hoppadak hükümet tahtına kuruluverdi. Ardından ilin valisi, ilçenin kaymakamı değiştirildi. Bozo İbo: "Pravo Garaoğlan'a... Gördünüz mü, köye bir kerem bile gelmek lütfunda bulunmayan, cilalı pabuçlarını tenezzül edip de bizim boklu yollara bir kez dahim basmayan o haramilere yol verdi. Verdiğimiz oylar, kestiğimiz koç kurbanlar Karaoğlan'a helal olsun. Helal hoş olsun." diye kahvede, bağda, bostanda anlatıyordu da, anlatıyordu. Köyde gizliden bir bayram havası esmeye başlamıştı. Bir kıllı keçi, bir uyuz eşşek yüzünden birbirini yiyen, birbirine bıçaklı, değnekli düşman olan kapı komşu artık küslüğü, düşmanlığı unutmuş, hatır bilir, gönül alır olmuşlardı. Çocuklar ellerinde sahan sahan bulgur aşısı, dövme aşısı komşulara götürüyorlardı. Hele kahvede erkekler çay, kahve paralarını ödemek için birbirleriyle adeta yarışıyorlardı. Eski güzel, candan töreler yeniden canlanmış, gözennin başında esvap yuman gelinlik kızlar, sevecen analar hep bir ağızdan yeniden türküler dizelemeye başlamışlardı.

Bir gün tapu kadastronun adamları köye geldiler. Dürbünlerle, metrelerle köyün tek ortak malı olan otlağı ölçüp, biçip, sınırlarına kireçli kazıklar çakıp gittiler. Köylü yanaşamamıştı tapu kadastrocuların yanına. Öylece uzaktan olup bitenleri gözlemiş, işin gerçeğini bir türlü çözememişlerdi. İlk fısıltı yine bizim Bozo İbo'dan çıktı: "Ne korkuyosuz ula, niye kara kara düşünüyosuz ula, görmediniz mi hökometimizin değerli memurları gelip ölçtüler, biçtiler, numroladılar, sonram da efendi efendi çekip gittiler. Allah bir

'gibi biliyom ki toprak reformu başla-
dı. Yarın, öbürgün de gelip Kel Ab-
di'nin tarlalarını ölçüp, biçer numro-
larlar..."

Bizim Bozo İbo'dan çıkan bu fısıltı
köyde dalga dalga, gizli gizli yayıl-
maya başladı. Ve bu fısıltıya da baya-
ğı inandılar.

Tek inanmayan köyün yetmişlik ihtiyarı
Memmed Emmiydi. "Bunun altında da bir
bit yeniği var yiğenim" diyordu. "Biz
Garaoğlan gibi daha nicelerini gördük.
Nice gırvatlılar, gıravatsızlar aşın-
dırdı bu boklu yolları. En iyi bildi-
ğimiz, daha bıyığı terlememiş seçme
yiğitlerimizi devşirip, Kore'ye yolla-
dı. Kimi oralarda yitti, kimi kolsuz,
bacaksız çıka geldi. Göğüslerine birer
tane kahramanlık madalyası taktılar.
Sonram ne aradılar, ne de sordular. Bi-
zim kolsuz, bacaksız Kore kahramanları
köyün içinde çoluk çocuğa maskara ol-
du. Bokların içinde sürünüp, durdular.
Şimdi de bir Garaoğlan çıkmış piyasaya,
bizim cahalları "toprak reformu yap-
ca" diye kandırması, gözelcene oylarını
almış ellerinden... Toprak reformunu
yapacak babayiğit ilkin elin atından
iner, kendi topal eşşeğine biner. Eme-
rikan uçağıyla, Emerikan makam araba-
sıyla, Emerikan silahıyla, Emerikan
yardımıyla fors yapan it, Vehbi Koç'lar-
la, Sapancı'larla, Hacı Ömer'lerle giz-
li gizli şumpanya, viski tokuşturan it
Kel Abdi'nin toprağını elinden ala-
cakmış da bizim gibi bitli, kokmuş ır-
gat takımına dağıtacakmış..."

Baharın ilk çiçekleri açmıştı. Kaba-
ran topraktan yeşil filizler başlarını
güneşe doğru uzatmaya çalışıyor, renga-
renk böcekler uyandıkları kış uykusunun
etkisiyle tarlalarda sarhoş sarhoş yü-
rümeye çalışıyorlardı. İnlerine, delik-
lerine ilk kar tanesiyle birlikte kapa-
nanlar şimdi bu inlerden, deliklerden
yenilenmiş, çiftlenmiş olarak gülücük-
lerle çıkıp güneşle, gökyüzüyle kucak-
laşıyorlardı.

Çocuklar mutlulanmıştı. Kendilerini
ılık güneşe, mavi gökyüzüne, anaç top-
rağa darın atmışlar, bir kış boyu te-
zekler arasında, hayvan, sirke, sidik
kokularının arasında geçirdikleri has-
talıklı sıtmal, alev alev ateşli gün-
lerinin öcünü alıyormuşcasına tüm güç-
leriyle koşuşup oynuyorlardı.

Kara koyunlar, ak koyunlar kuzuluyor,

genç kızlarla, kiş'in uzun, bitmeyen
gecelerinin kutsal şehvetini karınları-
na yüklenmiş gelinler yine gözeye çama-
şır yumaya gidiyorlardı. Tatlı " of "
çektiren düşlerin günahını üzerlerinden
atmak için karlı, soğuk sularda çimen
delikanlılar, parmaklarının arasında
kaçak Muş tütünuyla sarılmış cıgarala-
rı, yavuklularının ardı sıra dolanıyo-
lardı.

Hafiften yağmurun ciselediği bir gü-
nün sabahında, Kel Abdi'nin adamları
ellerinde kazmalar, uzun kazıklar, kü-
reklerle köyün otlığına gelip, tapu ka-
dastrocuların kireçli kazıklarla işa-
retledikleri otlığın çevresini kazıkla-
yıp, çitle çevirmeye başladılar. Otlığa
yayılmış köyün davarlarını ta komşu kö-
yün sınırına dek sürdüler. Duyan koş-
muştu otlığa. Otlak bir anda ana baba
günü olmuştu. Kel Abdi'nin adamları :
"Burası ağamızın atadan, dededen galma
tapulu, möhörlü malıymış, biz de emir
kuluymuş a gardaşım, savrulun önümüzden
de vukuatsız otlığı çevirek, gidiyoruz."

Köylü iş yaptırmadı Kel Abdi'nin adamlarına.
"Siz savrulun gidi ula itler, köyün ortak malı Kel Abdi'nin nasıl tapulu malı olurmuş?" diye vukuat çıkardılar. Sert kayaya çarptıklarını anlayan Kel Abdi'nin adamları çareyi kazmalarını, küreklerini yükleyip gitmekte buldular. "Gidiyok, gidiyok emme Kel Abdi'yle birlik gene gelecez." diyorlardı.

Ertesi gün geldiler... Bir cemse dolusu jandarmayla birlik... Jandarmalar otlığın etrafını hemen çevirip köyün davarını yine aşşağılara sınıra dek sürdüler... Ardından Kel Abdi de Amerikan arabasına forslu forslu kurulmuş, çıkageldi... Köylülerin öfkeli, suskun, çaresiz bakışları arasında geceye dek çalışıp otlığı iğreti de olsa çitle çevirdiler.

Bozo İbo, Sefil Musto artık Kel Abdi'ye ırgatlıkta durmadılar. Yataklarını, yorganlarını denkleyip, yıldızlı bir gece yarısında Sivrice istasyonunda duran tirenin üçüncü mevki vagonuna yükleriyle birlik bindiler. Torosları aşip gelmiş Kurtalan postası hazar gölünün kıyısında kederli kederli düdük öttürüyor, İzmir'e doğru akıp gidiyordu.

YAVUZ AKÜZEL

Tartışma

SANATÇILARA ÇAĞIRI

Yurt dışında bulunan Türkiyeli sanatçıların sayıları küçümsemeyecek kadar çoğaldı. Özellikle 12 Eylül'de askeri faşist yönetimin iktidara gelmesiyle bu sayı daha da arttı. Birçok sanatçılar mapushaneleri boylarken, birçokları da canlarını kurtarmak için kendilerini yurt dışına attı.

Yurt dışında bulunan işçilerimizin ve siyasi sığınma isteminde bulunan binlerce Türkiyelinin bir yığın derdi olduğu gibi, yurt dışında bulunan sanatçılarımızın da bir yığın dertleri vardır. Sanatçılarımızı elbette diğer Türkiyelilerden ayrı düşünemeyiz. Ama bunların sorunları diğerlerine oranla daha da çoktur.

Birincisi, birçok sanatçının uzun süreli oturma ve çalışma hakları yoktur. İkincisi ise daha önemlidir. Sanat çalışmalarını sürdürebilmeleri ve kitlelerle bilgi alışverişinde bulunabilmeleri için çoklarının olanakları ya kısıtlıdır, ya da hiç yoktur.

Ama sanatçılarımızın bütün bu zor koşulları aşmaları kendiliğinden olacak veya gökten zembille çözüm inecek değildir elbette. Bu hastalığın reçetelerini sanatçılarımız yine kendileri yazmak, ilacını yine kendileri yaratmak zorundadırlar.

Ülkemizin solunu oluşturan birçok siyasi grupların da sanata ve sanatçıya bakış açıları ya yanlış veya kökten sakattır. Yahut da bu konuda bir görüş ortaya koymuş değillerdir. Kimi gruplar kimi saz ozanlarımızı yedekleyerek kitlelere kendi grupçuluk propagandalarını yaptırma çabasında yol almalarına karşın, gruplar birbirleriyle uğraşmaktan böyle bir soruna özenle parmak basmış değillerdir. Bu yazıda böyle bir polemige girmek istemiyoruz. Eğer alınanlar varsa oturup bu konuyu yeniden düşünmelilerdir.

Sanatçılarımızın içinde bulundukları koşulları aşarak, devrimci sanatçı gö-

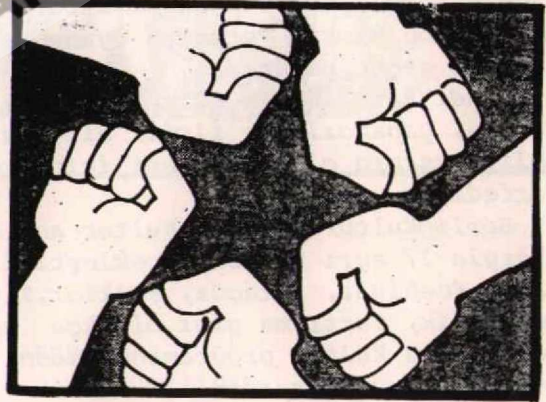
revini sürdürebilmeleri için, içinde bulundukları koşulları çok yönlü olarak, çok iyi bir biçimde değerlendirmeleri gerekir. Bu iş için akla ilk gelebilen, göze ilk çarpan kimi sanatçılar bir araya gelerek konuyu tartışmalıdır. Örgütlenme biçimi, kitlelerle ilişki, çalışmaların kitlelere ulaştırılması yöntemleri, ekonomik veya kültürel dayanışmayı sürekli kılabilme yöntemleri ayrı ayrı tartışılıp değerlendirilmelidir.

Alman ve diğer Avrupa ülkelerindeki sanatçılarla ilişkiler, Türkiye'de bulunan sanatçılarla dayanışmada ancak bu örgütlenme sonucunda bir anlam kazanmış olur.

Yaratılması gerekli böyle bir örgütlülük, belli bir siyasi gruba mal edilmemeli, aksine siyasi gruplar böyle bir örgütlenmeden etkilenmelidir.

Almanya'nın merkezi bir yerinde, tespit edilebilen isimlerin bir toplantıda yan yana getirilerek konunun tartışılmasını önerir, tüm sanatçı arkadaşlarımızın uğraşlarında başarılar dilerim.

CAN YOKSUL

Yukarıda şair Can Yoksul'un bir yazısını tartışmaya sunuyoruz. Ayrıca bu yazıyı YABANEL olarak tüm sanatçı dostlara çağırarak kabul ediyoruz.

Şayet istenirse Mart ayı içinde, Almanya'nın merkezi bir yerinde bir tartışma toplantısı düzenleyebiliriz. Böyle bir toplantının faydasına inanan sanatçıların en kısa zamanda bize yazarak, adreslerini bildirmeleri gerekir. Yeteri kadar sayıda istek olursa, sanatçı arkadaşlar bir hafta sonu toplantıya çağırılarak sorunları tartışabilirler. Bu konuda Yabanel elinden gelen desteği esirgemeyecektir.

DEVRİMCİ HALK OZANLARI

A. Sidan

Bu yazıdaki amaç: halk ozanlarının "Devrimci Kültür ve Sanat" alanında önemini vurgulamak ve onların gelişmesine az da olsa katkıda bulunmak.

Bugün ülkemizde ve yurtdışında halk ozanlarının devrimci kültür ve sanatın gelişmesinde önemi büyüktür. Fakat bunun paralelinde düşünceme göre ortadan kaldırılacak zaaflarda taşımaktadırlar. Bu zaafların kökeni ülkemizin iktisadi sosyal yapısında, devrimci teşkilatların, arkadaşların bir takım durumlarında ve ozan arkadaşların kendilerinde aranmalıdır. Gelişmenin önündeki engelleri kısmen de olsa kaldırmanın tek yolu ozan arkadaşlara yardımdan geçer. Sorunu daha somutlaştırmak için ülkemizin yapısından başlamak gerekmektedir.

Ülkemizin iktisadi ve sosyal yapısının doğal sonucu olarak kültür ve sanat alanında emperyalist yoz kültür ile feodal kültür iç içe geçmiş bir konumdadır. Buna alternatif olarak da devrimci kültür ve sanat mükemmel olmasa bile gelişme içindedir. Fakat hakim sınıflar tarafından sürekli faşist baskılara mahruz kalmaktadır. İşte her zamankinden daha acilen devrimci kültür ve sanat cephesinde önemli bir rol oynayan halk ozanlarımızın devrimci kültürümüze sahip çıkma ve onu geliştirme sorunu var.

Yazımın başında da belirttiğim gibi halk ozanlarımız kendilerine düşen görevi yerine getirmeye çalışırken, önemli zaaflar taşımaktadırlar.

Halk ozanlarımız sanatı geliştirme zorluklarından kaçma eğilimi taşımaktadırlar. Aynı zamanda öteden beri süre gelen slogan temelinde ve dar kalıplar arasına sıkışmış bir sanat yapmaktadırlar. Bu tür bir sanat kısa vadede taraftar bulsa dahi uzun vadede kitleleri tatmin etmemekte ve bıktırmaktadır.

Halbuki ülkemizi başka geri kalmış ülkelerle kıyasladığımızda zengin bir halk kültürüne sahip olduğumuzu görürüz. Bundan dolayı süre gelen birtakım genel şeyler dışında, halk ozanlarımız kültürümüzü daha da etraflıca inceleme-

lidirler. O zaman sanatsal ve kültürel yönü ağır basan eserlerin ortaya çıkacağından şüphem yoktur. Hem de eserleri kalıcı olacaktır. Yoksa dün yaptığı eseri bugün unutulmayla karşı karşıya kalır. Bu konuda Pir Sultan'ların, Şeyh Bedrettin'lerin eserlerinin neden hala bugün canlılığını koruduğunu incelemek, bize mutlaka bir takım ip uçları verecektir.

Halk ozanlarımızdaki başka bir eğilim de yaptıkları sanatı dar günlük mücadele sınırları içine sıkıştırmaları. Halbuki sanatın büyüklüğü, hayatın bütününü işlemesinden kaynaklanır.

Yurtdışında azımsanmayacak kadar Türkiyeli emekçiler yaşamaktadır. Türkiyeli emekçiler ve gençlik sürekli emperyalist yoz kültür tarafından etkilenmektedir. Ayrıca gençliğin önemli bir bölümü bu yoz kültürün bataklığına sürüklenmektedirler. Bu konuda devrimcilere düşen görevler yanında halk ozanlarımıza da önemli görevler düşmektedir. Bu konuda halk ozanlarımız halen yetersiz ve üzerine düşen görevleri kısmen de olsa omuzlayacak güçte değildirler. Halbuki buradaki emekçilerin ve gençlerin ihtiyacına cevap verecek ve işlenecek konular boldur.

Önceki satırlara geri dönersek, devrimci halk kültürümüzün zengin olduğunu vurgulamıştık. Kısaca devrimci halk kültürümüz iki kaynaktan gelmektedir.

İlk olarak Şeyh Bedrettin'lerden, Pir Sultan'lardan bu yana sürüp gelen ve orta çağın bir ürünü olan, fakat o dönem halkın (köylülüğün) zulme, baskıya karşı isyancı ruhunu temsil eden devrimci köylü kültürüdür. Her ne kadar o dönem zulme karşı mücadeleler o devrin tarihi şartları gereği mezhep ve tarikat bayrakları altında verildiyse de özünde halkın eşitlik özlemlerini ifade ediyor ve emekçilerin değer yargılarını savunuyordu.

İkinci olarak da bu kültür 19. yüzyılın başlarında el sanayisinin çökmeye başladığı, ilk fabrikaların kurulmasına geçildiği sıralarda işçi sınıfının doğuşuyla ortaya çıkan ve daha sonraları halk demokrasisi ve bağımsızlık mücadelesini temsil eden kültürden kaynaklanmaktadır. Bu kültürümüzün maddi temeli mevcuttur. Fakat ülkemizin burjuva anlamda da olsa burjuva demokrasisi yaşamadığı için gelişiminin önünde

Önemli engeller mevcuttur. Fakat gelecekte tayin edici kültürümüz buradan çıkacaktır. Bu kültürümüzün maddi temelini halk kültürü oluşturacaktır.

Onun için halk ozanlarımızın önünde duran görev, bu iki kaynaktan gelen kültürümüzün ilerici ve devrimci yanını alıp geliştirmeli, dinin ve burjuva düşüncesinin etkisinde kalmış yanlarını reddetmeli. Bu konuda halk ozanlarımız vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Çünkü onlar en iyi şekilde tüm emekçilerin duygu ve düşüncelerini, toplum yaşantısını ve gerçekleri söz ve müzikle etkili biçimlerde anlatımını amaç edinirler. Bunu bizzat pratiğe geçirirken yalınlığa, açıklığa, duruluğa, doğallığa önem vermelidirler.

Bu özelliklerin yanında halk ozanlarımız ve devrimci kültürümüz vazgeçilmez ilkeler haline gelen şu noktaları da göz önünde bulundurmalıdır.

1. Demokratik olmalı. Enternasyonal olmalı. Emperyalizmin hakimiyetine karşı çıkmalı ve ulusların kendi kaderini tayin etme hakkını savunmalı. Milli zulme karşı çıkmalıdır.

2. Devrimci olmalı. Yarı feodal düzenin kültürünü mahkum etmeli. köylülerin toprak devrimi mücadelesini savunmalı. Bütün halk sınıflarının demokrasi talebini savunmalı.

3. Bilimsel olmalı. Bugün kendisiyle birlikte insanlığı da kurtuluşa götürecektir olan sınıf, işçi sınıfıdır. Devrimci kültür ve sanatı işçi sınıfının bilimi ışığında geliştirmeli, dünya işçi sınıfının devrimci ve proleter devrimci kültürden yararlanmalıdır.

4. Bu kültür halka ait Olmalıdır. İlerici burjuva aydınlarının ve revizyonistlerin dar çerçevesinden çıkartılıp, en geniş halk kitlelerinin çıkarlarını savunmalıdır.

Halk ozanlarımız bu perspektif altında devrimci kültürümüzü geliştirirken her şeyden önce edebiyat ve sanatı siyasete tabi kılmayı bilmelidirler. Bundan kast edilen devrimci siyasettir. Yoksa hakim sınıfların değil. Çünkü bugün içinde yaşadığımız sınıflı toplumda sınıflar üstü bir şey yoktur. Her kültür veya edebiyat ve sanat belli bir sınıfa aittir ve onun siyasetine hizmet eder. Bu anlamda devrimci edebiyat ve sanat halkımızın kurtuluş davasının

vaz geçilmez bir parçasıdır. Onun dışı, çarkı ve vidasıdır.

Bundan dolayı halk ozanı nasıl halk adına konuşuyorsa, halkın ve devrimin menfaatlerini kişisel çıkarlarından üstün tutmalıdır. Onlarla birlikte acılara katlanmalı, sevinmeli, çalışmalı ve de savaşmalıdır.

Bunu başaramazsa kısa bir süre sonra söylediklerinin halk için, devrimciler için hiç bir önemi ve değeri kalmaz. Bu yüzden devrimci kültür ve sanat halk ozanı için anlamsız bir şey olur.

yukarda okuduğunuz yazı Almanya'da yetişmiş, çok genç bir arkadaş tarafından kaleme alınmıştır. Bu genç yaşta, yabanelde yetişip okumasına karşın Bedreddin'lere, Pir Sultan'lara sahip çıkan, gururla "zengin bir halk kültürümüz" vardır." diyen A. Fidan arkadaşını kutluyoruz.

Yazı tartışmayı gerektirdiği için bu bölümde yayınlamayı uygun bulduk.

YABANEL

ister olsun

ister olmasın

aha gidiyorum zalım üstüne
ister gelen olsun ister olmasın
hem de Pir Sultan'dan aldım desturu
ister bilen olsun ister olmasın

çalışıp çırpınıp bunca zamandır
karnım doymaz oldu bu nasıl haldır
gönlün varsa haydi benimle saldır
ister çilen olsun ister olmasın

ezilmek büzülmek korku hal değil
midemize inen bulgur bal değil
ölüm para değil hemde pul değil
ister ölen olsun ister olmasın

dostu olan haber salsın dostuna
Can Yoksul yürüyor ölüm üstüne
kanlı ellerini zalım postuna
ister silen olsun ister olmasın

CAN YOKSUL

Gökçe'yi okuyalım!

Eserler vardır. Örneğin şiirler, romanlar, hikayeler... Belli bir dönem okunur, sevilirler. Bu süre uzun sürmez, unutulurlar.

Eserler vardır. Zaman aşınımı onları yenemez, eritemez, unutturamaz.

İşte Enver Gökçe'nin şiirleri bu zaman aşınımına baş kaldırmayı başarmış, unutulmaz olmuşlardır. Neden? Nedir bu işin sırrı?

1940'lı yıllarda şiirimizde iki akım birbirinden gözle görülür bir şekilde ayrılırlar. Birincisi: Orhan Veli ve çevresindekiler. İkincisi ise dünya çapında gelişen faşizme karşı tavır alan toplumcu, gerçekçi şairler topluluğu (Enver Gökçe, H. İ. Dinamo, Ahmet Arif).

İşte yukardaki neden sorusunun cevabını burda aramak gerekiyor. Enver Gökçe, kendisine işçi sınıfı ideolojisini önder almış "yürek dağlıyan içerik sorunları, gürül gürül akan fırat coşku-

suyla biçimlendirmiştir."

Olayları, içinde bulunduğu gerici şartları, toplumcu bir gözle inceleyen Gökçe, içeriğe uygun biçimi seçmeyi bilmiştir. İkinci şiir kitabı Panzerler Üstümüze Kalkar'da tek tek kelimeleri sıralayarak yaşamı, politik ortamı, özgürlük mücadelesini ustaca dile getirmeyi başarmıştır.

Halkı sevmiş, halk için sanat yapmıştır. Sanatçı için "hem namuslu, hem de sapına kadar bilinçli olmak şarttır. Gerçek sanatçı pazarlıkların, kuşku- ların, küçük hesapların insanı değildir." demiştir. Kendisi ömrü boyu bu sözlerle uygun yaşamıştır.

Dergimiz daha ilk sayısından beri bu yürekli, dirençli, döğüşken, gerçekçi şiir ustasına dikkat çekmişti. Bugün diyoruz ki, üçüncü (Eğin Türküleri) ve dördüncü kitapları yayınlanmak üzere olan Enver Gökçe, bir defa değil, defalarca okunmalıdır.

AND

OLSUN

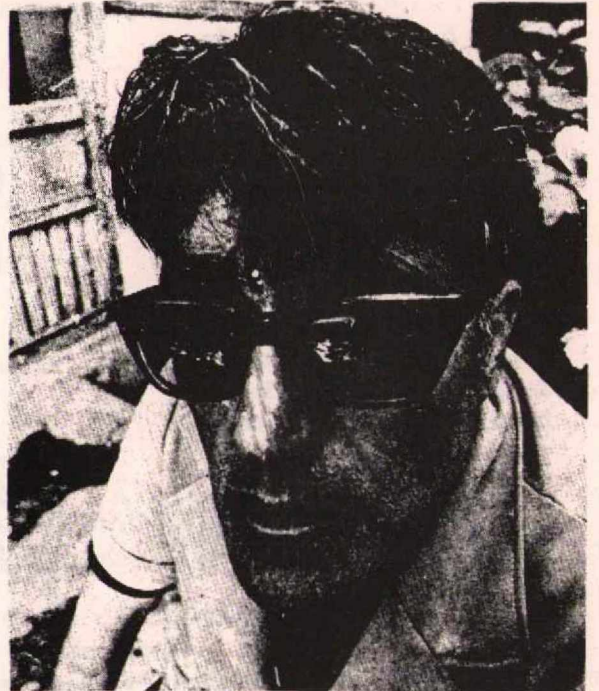
ŞART

OLSUN

ENVER GÖKÇE

Ben
Böyle
Taşların
Çukurların
İçinde
Kalmışsam
Yalnızsam
Hor
Görülmüşsem
Arkasızsam
Ve

Böyleyse
Bahtı
Siyahım
Yemin
Kasem
Olsun
Ve
And
Olsun
Şart
Olsun
Yerde
Kalmaz
Ahım.

HAYİN KARANLIK SENİ

Senden umut beklenmez
Halden bilmez fesatçı
Hayın karanlık seni
El ele tutuşmak
Hayın karanlığın içinde
Hep beraber, hep beraber...

Ne iyi bir şey bilsen,
Ellerinle yaratmak umıdu,
Hayın karanlığı altetmek
Ve ulaşmak özgürlüğe
Şafağın ilk kızılıllığında
Ne güzel...

LÜTFÜ

ZAFERİ BİZLER KAZANDIK

Bütün haklı kavgalarda
Zaferi bizler kazandık
Zulme karşı isyanlarda
Zaferi bizler kazandık

Leş kokuyor hücrelerde
Kavga var işkencelerde
Ölenlerin adı önde
Zaferi bizler kazandık

Çin Vietnam Kamboçya'da
Kavga devam eder orda
Zafer kavganın ardında
Zaferi bizler kazandık

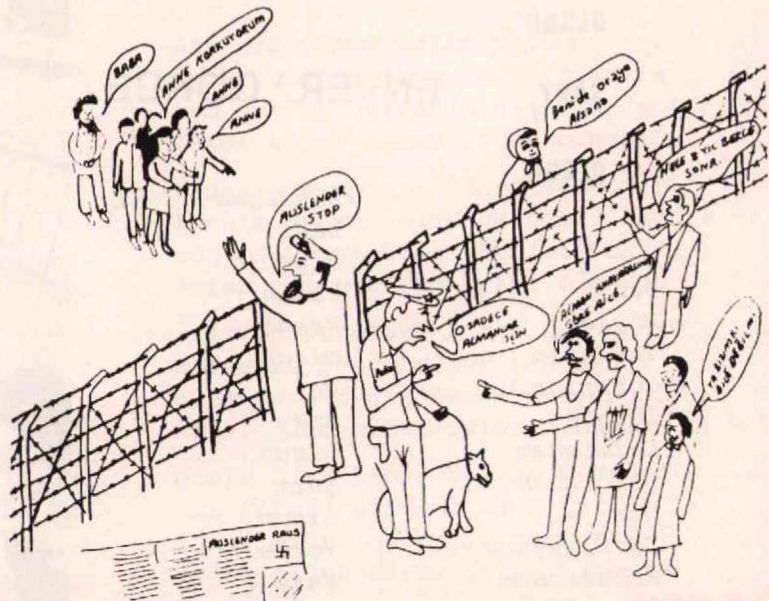
Korku nedir biz bilmedik
And içtik biz yemin ettik
Bir iken yüz bini geçtik
Zaferi bizler kazandık

DERSİMLİ

NEJDET' in ANISINA

Taşlı topraklı
Çetrefelli yollardan
Toroslar'dan geldik İskenderun'a
Toprak nasılda kucak açmıştı size
Nasılda işçiler omuz omuza
Vermiştii
Aralığın soğuğuna karşı
Toprağın canı, işçinin bağı
Nejdet'im
Yirmi üç aralık seksende
Gölgesi en güzel
Ağaçlardan birini kestiler üstümüzden
Öfkeli ve bağı yanıktık
Ama Nejdet yoldaş inan
Ağlamaklı değildik
Silahını namuslu bağı yanık
Milyonlara teslim ettik
Emanetin onurumuzdur
Başarmadan yok bırakmak
Bu kavile and içtük!..

Mahmut Aşut

Doğum

Yakın

Gecekondu evlerine dayalı
Uzun merdivenleri çıkıyorum
Bir kadın önümde/Karnı burnunda
Eli yarı doldurulmuş bir file
İnerken ayağımız bir merdivene
Yandan gördüm/Benden çok terlediğini
Ama mevsim kıştı/Hava soğuktu
Giysilerimiz eksikti/Ve yine rastladım
"Gaz yok,şeker bulunmuyor,yağ bulunmuyor
Çimento yokmuş,inşaatlar durmuş,
Fabrikalar kısa mesaide
İşçiler sokaklara çöp gibi atılmakta
Anlaşılan
Patron daha fazla kar isterken
Bu parlamento ahırındaki domuzlar da
Yine zam istiyorlar maaşlarına
Her şeye zam geliyor galiba..."
Diye sövüp sayıyor
Dönüp baktım
Aşağılarda antenlerle kaplı gökdelenler
Gökdelenlerde yaşayanları tanıyorum
Sokaklarında yan yana park edilmiş
Soğukoluk ya da
Plajlarda keyfince kullandıkları gencecik kızlar gibi
Pırıl pırıl arabaları
Yanımda yıkılıverecek ufacık gecekondu
Ve kalıplara dökülmüş sancılı insanlar
Nefeslerinde açlık kokusu
Sessiz acı çığlıkları hissedilmekte
Doksan dokuzuncu merdiven başında
Ve dğılmaktalar gecekondu
Fabrikalarda çalışan işçiler
Karnı burnunda kadın
Çökmüştü beton merdivene
İşçi kızlar yeni tırmanmıştı
Gecekondu evlerine dayalı
Uzun merdivenlere
Yetişiyorlar
Doğum sancıları içinde kıvranan kadına
Ben uzaktayım
Kan ter içinde çıktığım merdivenleri
İnmek istemiyorum
İyi ki işçi kızlar yetiştiler
Kaldırıp bir şeyler söylüyorlar
Ayakta duramıyor kadın
Karnından kopan çocuğunu tutuyor
Biri filesini alıyor yerden
Dökülenleri topluyor
Öbürleri koltuğuna giriyorlar
Hemen havalandırıp en yakın
Kapısı merdivene açılan gecekonduya götürüyorlar
"Geçen ay iş kazasında ölenin karısı" diyorlar
Kızım daha sonra
Ve karma karışık düşüncelerimi özetliyor
İnce sıcak dudaklarından çıkan cümle:
"Toplum da sancılı doğum yakın."

ÖZGÜR BARIŞ

YILMAZ GÜNEY

yurtdışında

Türkiye devrimci hareketinin bir savaşçısı, sanat güneşi, sinemamızın yüzü, "halkın sanatçısı-halkın savaşçısı" Yılmaz Güney, askeri yönetimin "gücünü" hiçe sayarak içerden dışarıya, zindandan yurtdışına çıktı. Bu haber, halkımızı memnun etti.

Şimdi Güney için daha zor günler başladı. Daha çetin mücadele günleri...

Dost uyur da düşman uyumazmış. Türk hakim sınıflarının borozanı boyalı basın daha şimdiden Yılmaz Güney'i yıpr-

ratma kampanyasına başlamış bulunuyor. TKP'nin halk arasındaki itibarsızlığından bile faydalanmaya çalışıyor. "Yılmaz Güney TKP'ye başkan olacak!" şeklindeki uydurmaları bile bile yayıyorlar. Bu basit örnek bile demogojilere karşı etkin bir şekilde karşı koymanın gerekliliğini vurguluyor. Hakim sınıflar onu da tıpkı Nazım gibi vatan haini ilan etmek istiyorlar. Bu nedenle Nazım'ın bu suçlamaya cevabını aktarıyoruz.

Vatan Haini

"Nazım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hala"

"Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz" dedi Hikmet

"Nazım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hala"

Bir Ankara gazetesinde çıktı bunlar, üç sütun üstüne kapkara haykıran puntolarla,

bir Ankara gazetesinde, fotoğrafı yanında, Amiral Vilyamsın'un 66 santimetre karede gülüyor, ağzı kulaklarında Amerikan amirali Amerika bütçemize 120 milyon lira hibe etti, 120 milyon lira

"Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz," dedi Hikmet

"Nazım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hala"

Evet, vatan hainiyim, siz vatanperversiniz, siz yurtseversiniz, ben yurt hainiyim, ben vatan hainiyim

Vatan çiftliklerinizse,

kasalarınız ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,

vatan, şose boylarında gebermekse açlıktan,

vatan soğukta it gibi titremek ve sıtmadan kıvranmaksa yazın,

fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,

vatan, tırnaklarıysa ağalarınızın,

vatan mızraklı ilmühalse, vatan, polis jopuysa,

ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan,

vatan, Amerikan üstleri, Amerikan bombası,

Amerikan donanması, topuysa,

vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığınızdan, ben vatan hainiyim.

Yazın üç sütun üstüne haykıran puntolarla:

"Nazım Hikmet, vatan hainliğine devam ediyor hala."

NAZIM HİKMET